

História matematiky

Štefan Tkačik

Literatúra

[1] ZnáM, Š. a kol.: Pohľad do dejín matematiky, ALFA BA, 1986,

[2] internetový portal: <http://www-history.mcs.st-and.ac.uk/>

[3] Konforovič, A.: Významné matematické úlohy, SPN Praha, 1989,

[4] Bergren, J. L. : Encyclopedia 99, CD Microsoft Encarta, 1999,

[5] Singh, S. : Velká Fermatova věta, Academia, Praha 2000.

[6] Beckmann, P. : Histórie čísla π , Academia, Praha 1998.

[7] Edwards, C.: The Historical Development of the Calculus,

Springer-Verlag 1979

Sylaby

Grécka matematika. Pojem čísla a aritmetika figurálnych čísel, axiómy a postuláty.

Najznámejšie úlohy staroveku a spôsoby ich riešenia až do súčasnosti (Duplicita kocky, kvadratura kruhu, trisekcia uhla, rektifikácia kružnice, konštrukcia pravidelných mnohouholníkov). Pythagoras zo Samu, Euklides.

Matematika v období renesancie. Spôsoby riešenia lineárnych a kvadratických rovníc, Diofanticke rovnice.

Postupnosti a rady, Fibonacciho postupnosť. Riešenie kubických rovníc. Zavádzanie matematických symbolov, číselné množiny, matematické dôkazy.

Logaritmy.

Matematika v 17. a 18. storočí. Veľká Fermatova veta.
Analytická geometria v 17. a 18. storočí.

Fluexie a fluenty a základy diferenciálneho a integrálneho počtu.

Pravdepodobnosť. Vlastnosti Pascalového trojuholníka.

Matematika od 19. storočia. Interpolácia a goniometrické funkcie. Komplexné čísla a nejednoznačnosť faktorizácií.

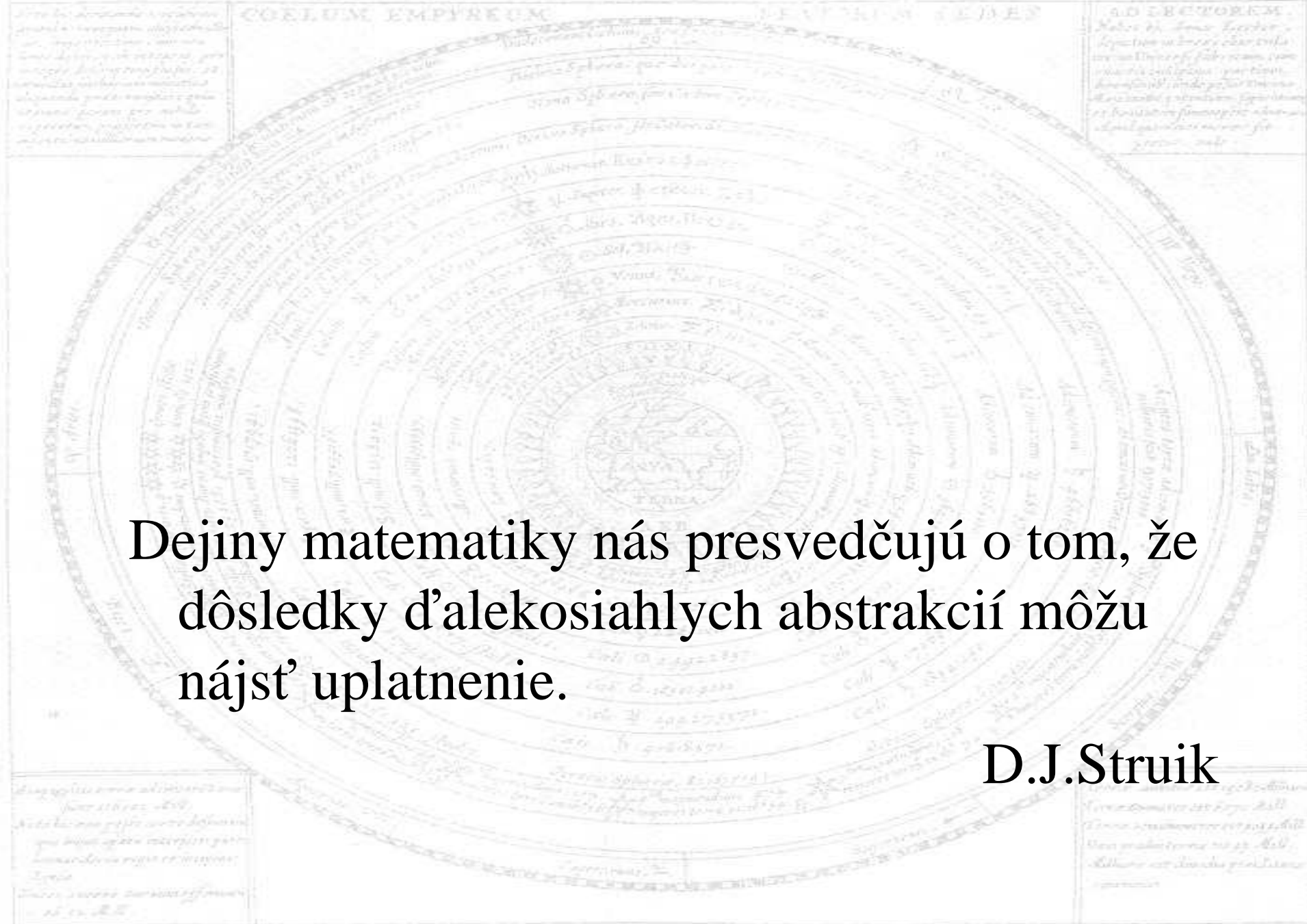
L.Euler-teória grafov, Lobačevského geometria.

Spočítateľné a nespočítateľné množiny, paradoxy nekonečna, Cantorove diskontinuum a Hilbertov hotel.

Erlangenský program, základné axiómy a Russellov spor.

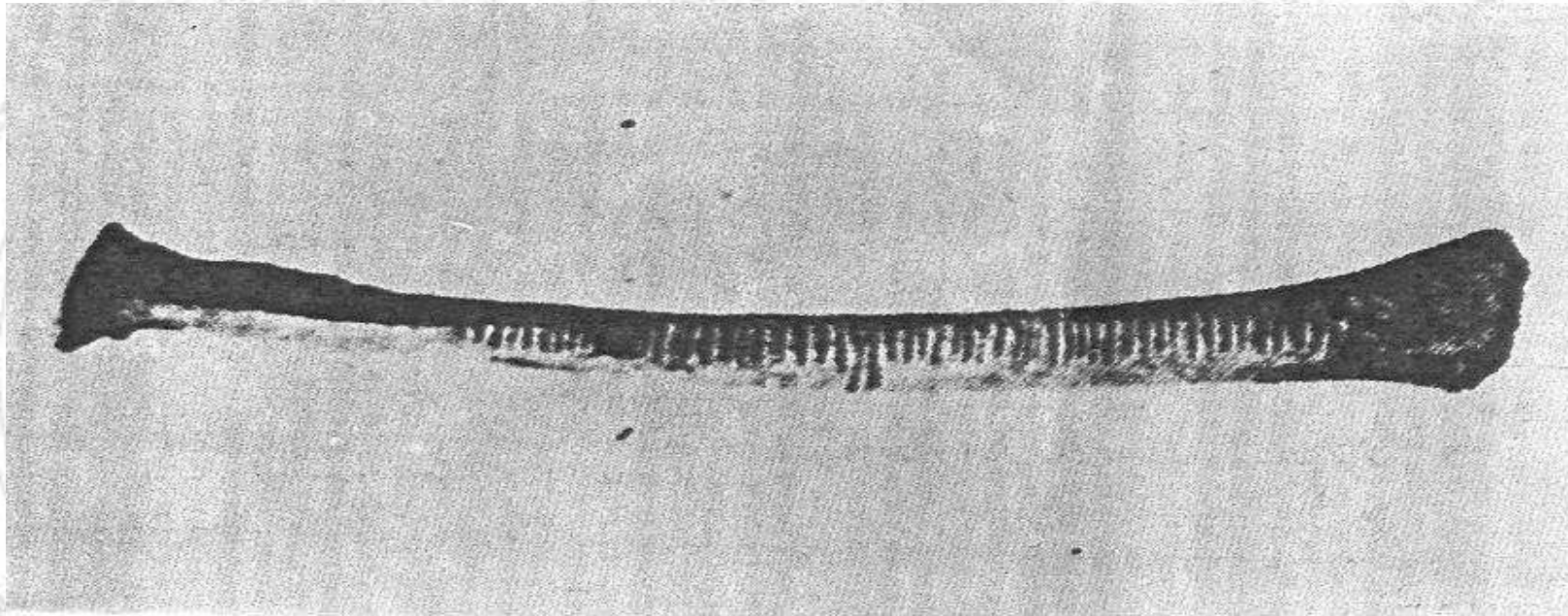
TOTIUS CORPOREAE MACHINAE IN XII COELIS
ET IV ELEMENTIS COMPACTA DESCRIPTIO.

Dejiny matematiky nás presvedčujú o tom, že dôsledky ďalekosiahlych abstrakcií môžu nájsť uplatnenie.

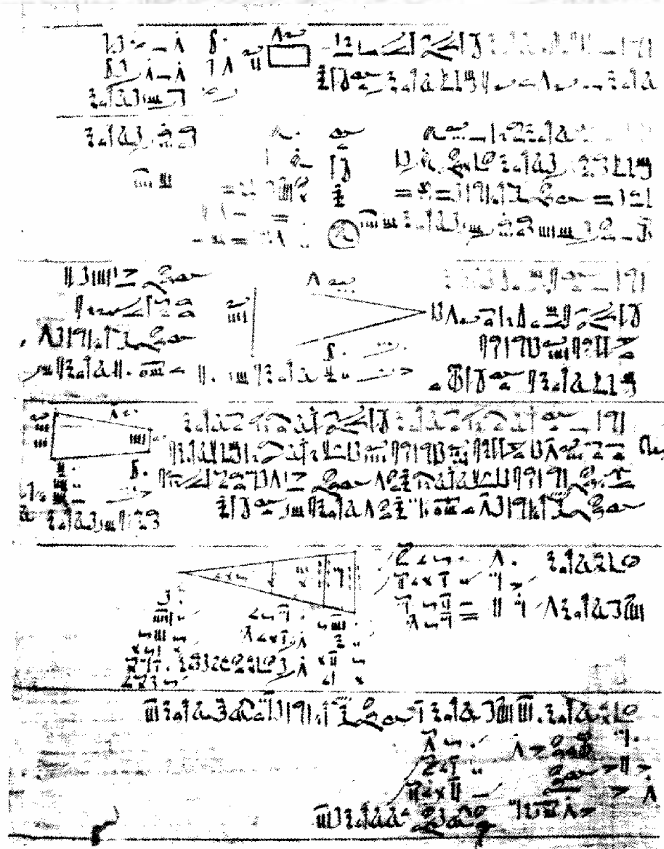
D.J.Struik

Prvé matematické predstavy

vlčia kost' so zárezmi z paleolitu
Věstonice na Morave
30.000 B.C.

Prvé zmienky o matematike

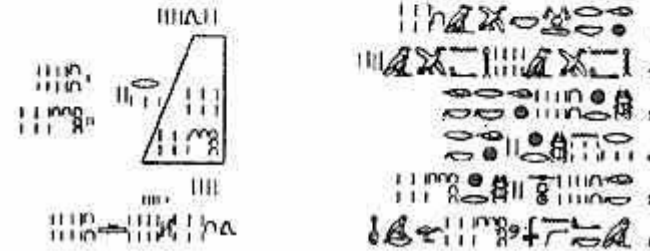
Rhindov papyrus

1800 BC

Moskovský papyrus-Golenišov

1900 BC

Matematika v Egypte

Násobenie

41   59

1	59	✓
2	118	
4	236	
8	472	✓
16	944	
32	1888	✓

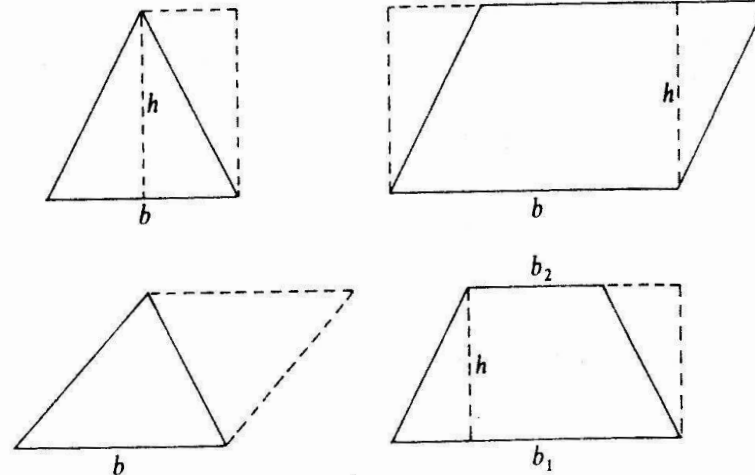

2419

Delenie

1495   65

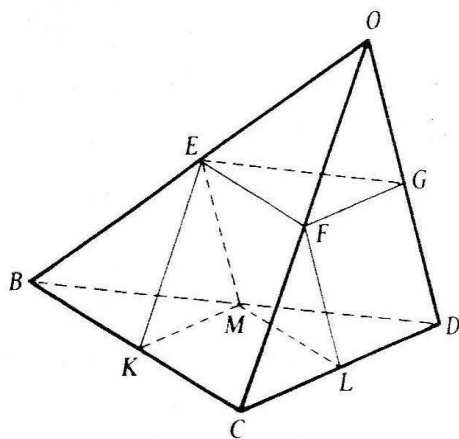
1	65	✓
2	130	✓
4	260	✓
8	520	
16	1040	✓

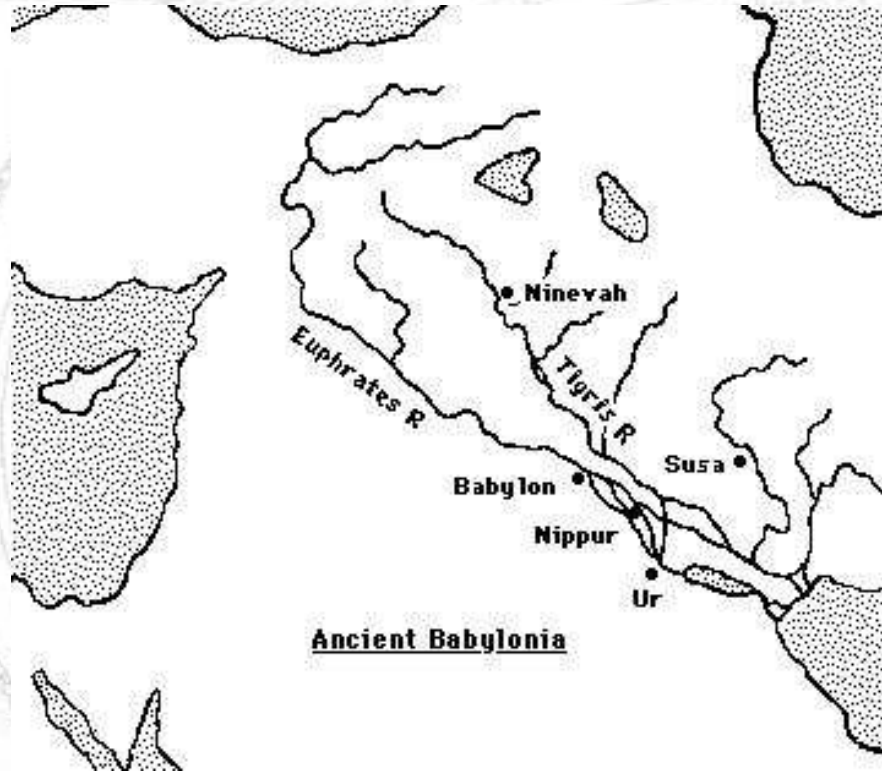
Prínos egyptskej matematiky

- prvý symbol pre čísla
- zaviedli desiatkový systém pre čísla, váhy a merania
- rozvinuli techniky pre delenie a násobenie prirodzených čísel a zlomkov
- zaviedli spôsoby výpočtov obsahov obdĺžníkov, kruhov a trojuholníkov a objemy kvadrov, zrezaných kúžeľov, pyramíd

$$V = Ah \left(\frac{1}{4} + \frac{1}{4^2} + \frac{1}{4^3} + \dots \right)$$

Matematika v Babylone

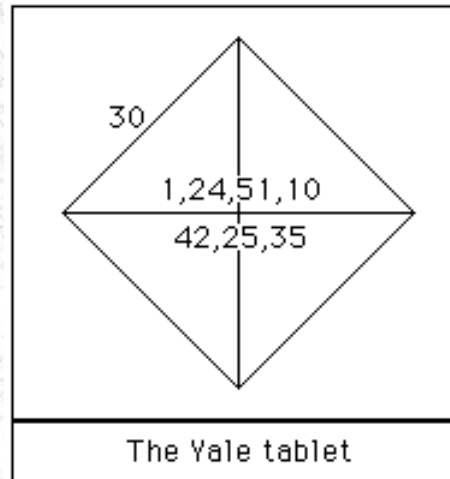
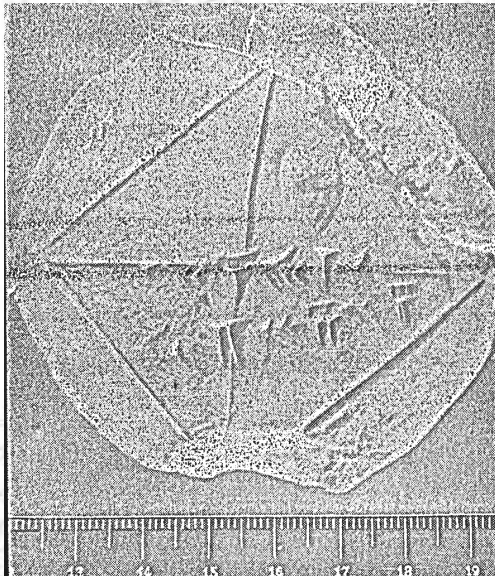

Klinové písmo

Plimpton 322
 3750 rokov stará
 ilustruje znalosť
 Pytagorejského trojuholníka

odmocnina z 2
 pomocou 60 sústavy

Veľkosť uhlopriečky je

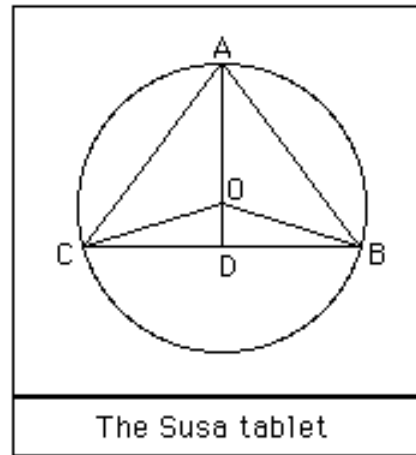
$$42 + \frac{25}{60} + \frac{35}{60^2} =$$

$$30 \times \left(1 + \frac{24}{60} + \frac{51}{60^2} + \frac{10}{60^3} \right)$$

$$1 + \frac{24}{60} + \frac{51}{60^2} + \frac{10}{60^3} \doteq \sqrt{2}$$

Výpočet obsahu
trojuholníka ABC

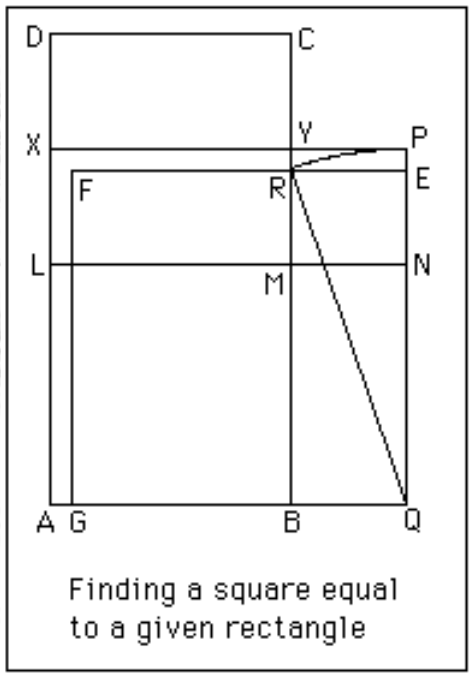
Prínos babylonskej matematiky

- prvýkrát odhadli odmocninu z nejakého čísla
- použili Pythagorovu vetu
- vytvorili tabuľky pre druhé mocniny a kubické korene

Matematika v Indií

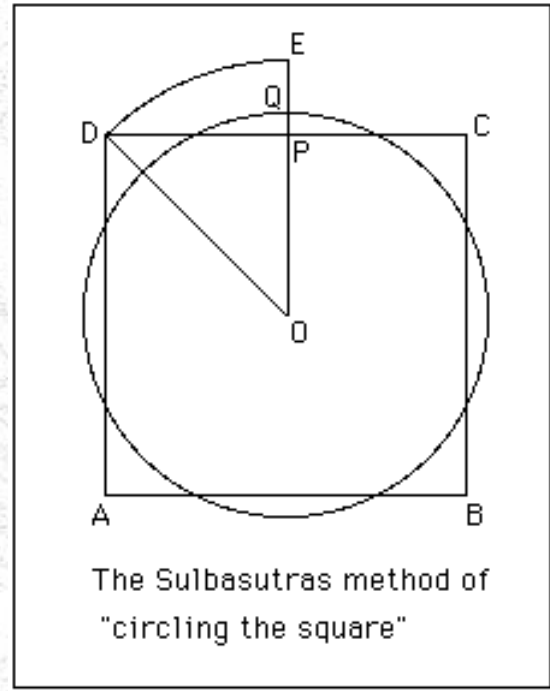
Baudhayana

800 BC

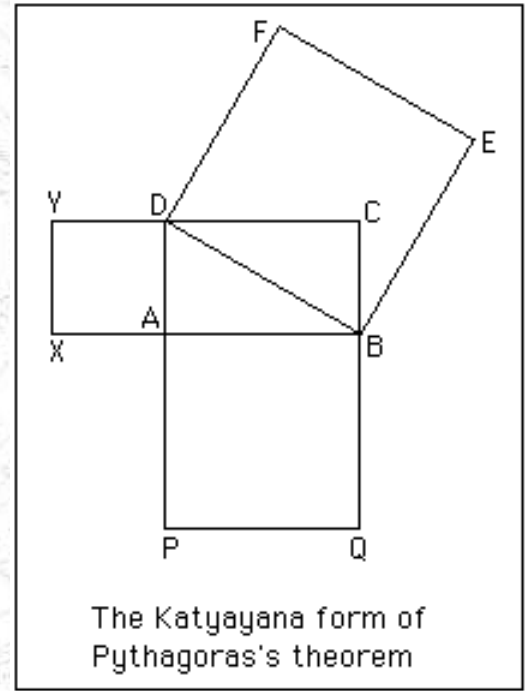
Apastamba

600 BC

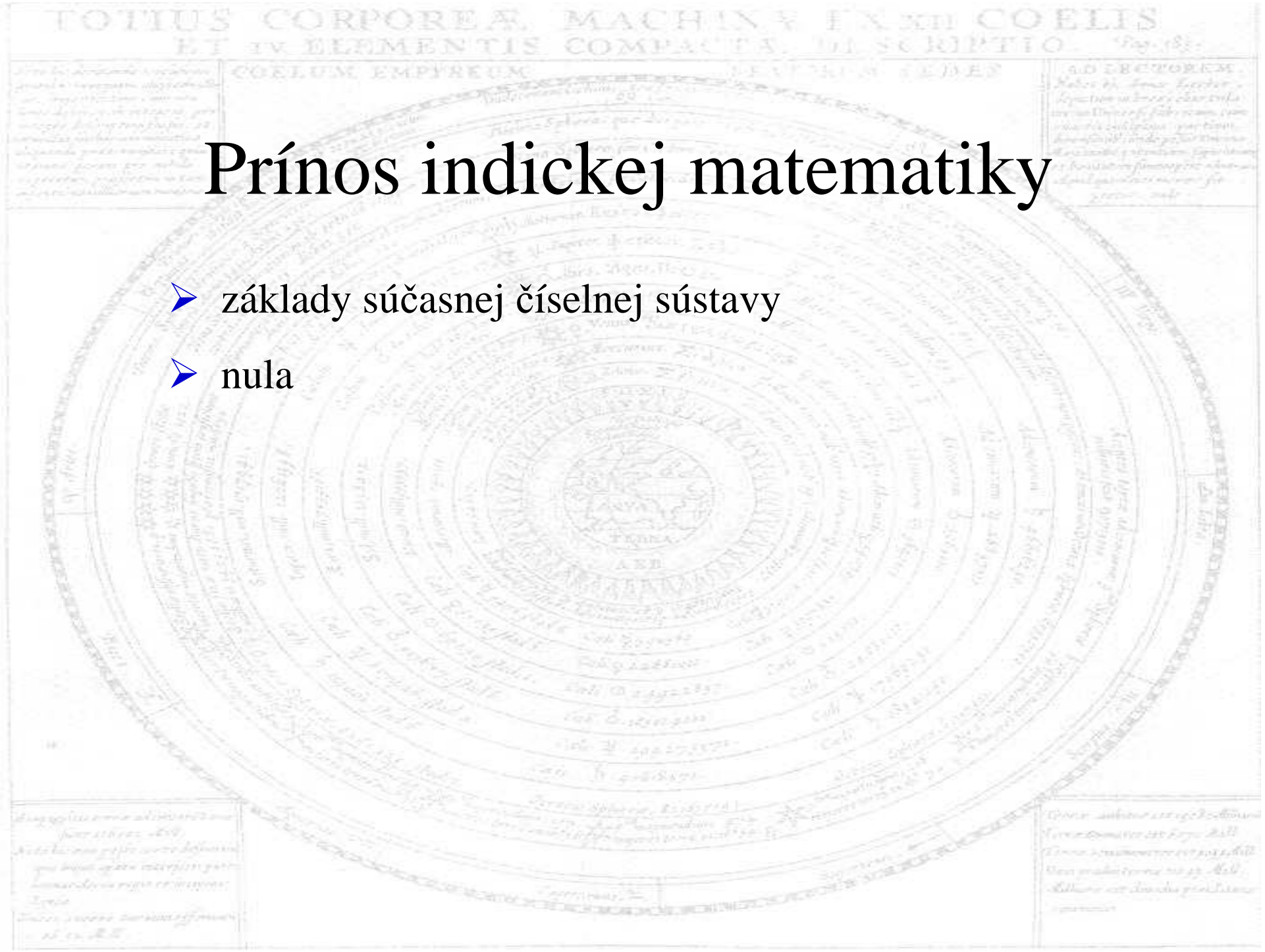
Katayana

200 BC

Prínos indickej matematiky

- základy súčasnej číselnej sústavy
- nula

Matematika Mayov

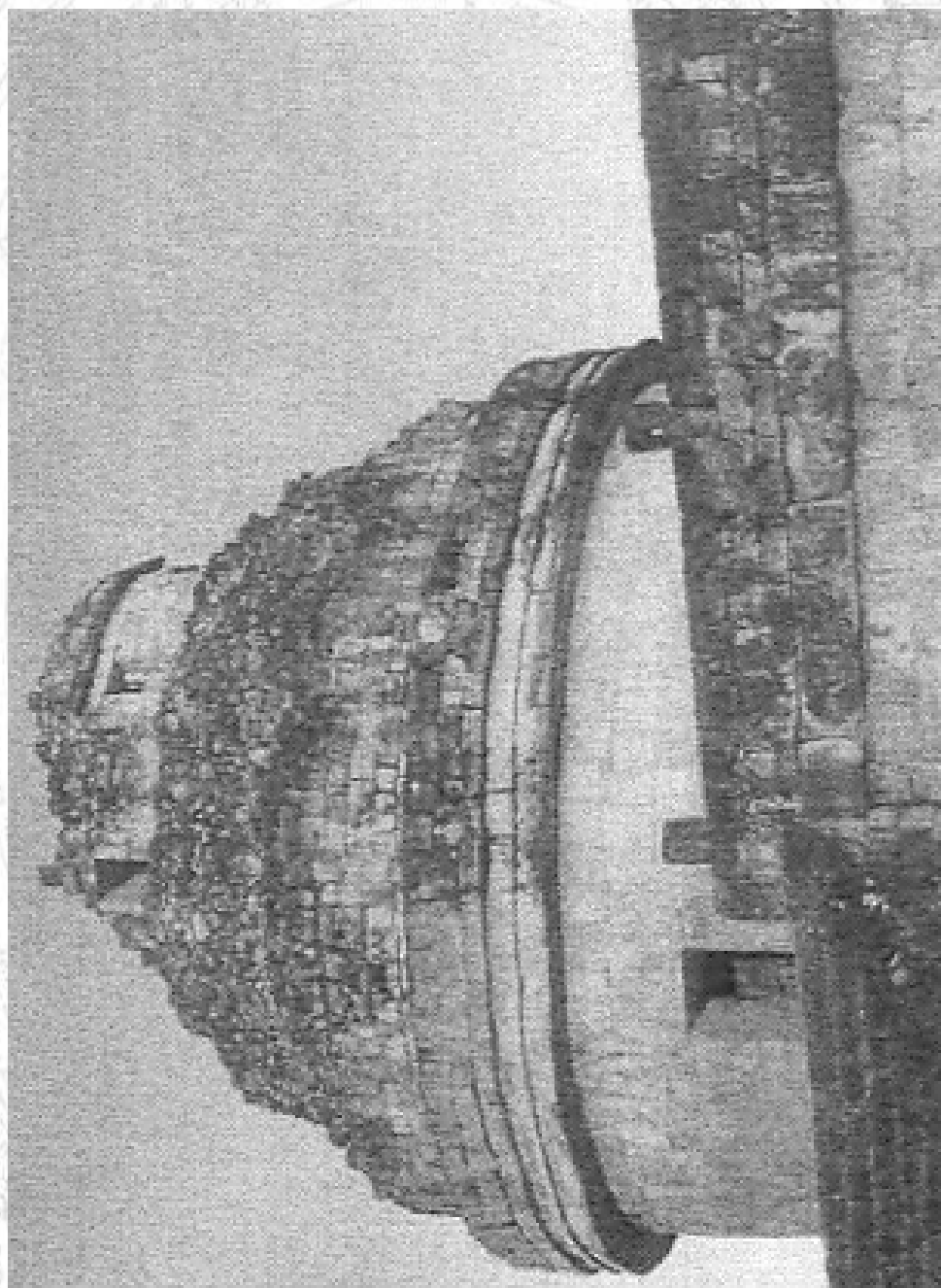
Dresden kódex

TOTIUS CORPORA, MACHINA ET IN XII COELIS
ET IV ELEMENTIS COMPACTA, DESCRIPTIO. Pag. 183.

AD DECORUM
Flore h. tunc lectio
Spectus in luce observata
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet

COELUM EMPYREUM
I. Sphaera
II. Sphaera
III. Sphaera
IV. Sphaera
V. Sphaera
VI. Sphaera
VII. Sphaera
VIII. Sphaera
IX. Sphaera
X. Sphaera
XI. Sphaera
XII. Sphaera

ET IV ELEMENTIS
I. Elementum
II. Elementum
III. Elementum
IV. Elementum

Et in vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet
In vno thoro, sibi, scilicet, scilicet

COELUM EMPYREUM
I. Sphaera
II. Sphaera
III. Sphaera
IV. Sphaera
V. Sphaera
VI. Sphaera
VII. Sphaera
VIII. Sphaera
IX. Sphaera
X. Sphaera
XI. Sphaera
XII. Sphaera

ET IV ELEMENTIS
I. Elementum
II. Elementum
III. Elementum
IV. Elementum